

ΔΥΤΙΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 100 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ...

Πριν από εκατό χρόνια οι δήμοι της δυτικής Θεσσαλονίκης ήταν μικροί οικισμοί των 100 και 200 ατόμων. Ακολούθησαν τα προσφυγικά «κύματα», η αστυφιλία, η εσωτερική μετανάστευση και σήμερα οι δήμοι κατοικούνται από περίπου 350.000 ανθρώπους σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του πληθυσμού. Εκεί που κάποτε υπήρχαν χωράφια, αλώνια, στάνες και χωραφόδρομοι, αναπτύσσονται λεωφόροι, χιλιάδες πολυκατοικίες και πολλές επιχειρήσεις.

Ένας από τους δήμους της περιοχής, εκείνος του Παύλου Μελά, πήρε την πρωτοβουλία και διοργάνωσε ένα τριήμερο ποικίλων εκδηλώσεων με τίτ-

18ου αι.). Η επωνυμία του προσδιόριζε αναμφίβολα και το κύριο χαρακτηριστικό της παραγωγικής απασχόλησης των κατοίκων του, τη γεωργία. Στις αρχές του 19ου αιώνα προστέθηκαν στις γηγενείς οικογένειες και οι ημινομάδες κτηνοτρόφοι Βλάχοι από τα Μεγάλα Λιβάδια του Πάικου (Ν. Κιλκίς). Πυρήνας του αμιγούς ελληνικού Χαρμάνκιοϊ, κατοικούμενου από «217 ελληνοφρονούσας ψυχάς» (1905), ήταν, σύμφωνα με τις πηγές, η περιοχή γύρω από τον Ιερό Ναό του Αγίου Αθανασίου, γεγονός που εξηγεί και την ύπαρξη του ναού από τη δεύτερη δεκαετία του 19ου αι. (κτιτορική επιγραφή, 1819). Αξίζει μάλιστα να τονισθεί ότι ο

σπάνιες φωτογραφίες.

Η ίδια έκανε ιδιαίτερη αναφορά στο γεγονός ότι ακόμη κι όταν σημειώθηκε η αστική «έκρηξη» τους, κατάφεραν σε ένα μεγάλο ποσοστό να διατηρήσουν έναν διαφορετικό χαρακτήρα από την υπόλοιπη πόλη. «Σε ένα μεγάλο βαθμό οι δυτικές συνοικίες έχουν διατηρήσει πυρήνες και κέντρα αναψυχής, τα οποία ταυτίζονταν με τις παλιές πλατείες. Έτσι, κράτησαν ένα χαρακτήρα που θύμιζε λίγο 'χωριό', πρόσθεσε. Ιδιαίτερα ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα των εκδηλώσεων δήλωσε ο δήμαρχος Παύλου Μελά, Δημήτρης Δεμουρτζίδης, ο οποίος δεσμεύτηκε πως η δημοτική αρχή θα συνεχίσει και θα ενδυναμώσει παρόμοιες δράσεις.

Οι εκδηλώσεις διοργανώθηκαν από τον δήμο Παύλου Μελά σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης, το τριήμερο 7-9 Δεκεμβρίου 2014.

Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν με τα εγκαίνια δύο φωτογραφικών εκθέσεων («Πρωτοσέλιδα Εφημερίδων Εποχής» από τη συλλογή του Κώστα Νίγδελη και η έκθεση φωτογραφίας «Δι' Εγκαταστάσεως 1914») οι οποίες πλαισιώθηκαν με ζωντανή μουσική από το μουσικό σχήμα «Πριν και Μετά». Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ημερίδα με τίτλο «Πτυχές της Ιστορίας της Δυτικής Θεσσαλονίκης» στο Κέντρο Πολιτισμού «Χρήστος Τσακίρης» στη Σταυρούπολη. Την ίδια ημέρα έγιναν τα εγκαίνια της έκθεσης φωτογραφίας «Σκαλίζοντας το Χρόνο», μία φωτογραφική αναδρομή στα 20 χρόνια της Φωτογραφικής Λέσχης «Οψεις» του Δήμου Παύλου Μελά.

Τη Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου 2014 πραγματοποιήθηκε προβολή με θέμα «Κινηματογραφώντας την τρίτη ηλικία» σε επιμέλεια του κινηματογραφιστή Γιώργου Κετσιακίδη. Ακολούθησαν καλλιτεχνικές δράσεις από μαθητές των δημοτικών σχολείων του Δήμου Παύλου Μελά, με πρωτοβουλία της κας Βιργινίας Αρβανιτίδου, υπεύθυνης πολιτιστικών θεμάτων της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης.

Την Τρίτη 9 Δεκεμβρίου 2014, το τριήμερο των εκδηλώσεων ολοκληρώθηκε στην αίθουσα εκδηλώσεων της Μονής Λαζαριστών, με τη διοργάνωση εργαστηρίου - Workshop δημιουργίας και φαντασίας από τον Επίκουρο Καθηγητή Εικαστικών Τεχνών-Ψηφιακής Εικόνας της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. Θανάση Πάλλα και από φοιτητές της Σχολής. Το αποτέλεσμα των εργασιών θα οδηγήσει στο σχεδιασμό του νέου λογότυπου (logo) του Δήμου Παύλου Μελά. ■

Άποψη της περιοχής της Νεάπολης το 1957 στη συμβολή των οδών Ελ.Βενιζέλου και Ανδ.Γ.Παπανδρέου. Από το αρχείο του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης. Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Ελληνικός Βορράς* στις 14/3/1957

λο: «Δυτικά της Θεσσαλονίκης, 100 χρόνια μετά, 1914-2014». Κατά τη διάρκεια του παρουσιάστηκαν σπάνιες φωτογραφίες, στις οποίες απεικονίζονται οι λεγόμενες και «υποβαθμισμένες» δυτικές συνοικίες να μοιάζουν περισσότερο με χωριά της επαρχίας. Εύοσμος, Νεάπολη, Σταυρούπολη, Μενεμένη, Αμπελόκηποι, Ελευθέριο - Κορδελιό, Ευκαρπία και Πολίχνη... Περιοχές που δέχθηκαν πάσης φύσεως πρόσφυγες και κατάφεραν να αναδειχθούν σε μεγαλοπόλεις.

Χαρακτηριστική είναι η άποψη του Ευόσμου το 1957, ο οποίος σήμερα είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος σε πληθυσμό δήμος της Βορείου Ελλάδος, μοιάζει περισσότερο με ένα μικρό χωριό κάπου στην επαρχία. Η ύπαρξη οικισμού εντός των ορίων του σημερινού Δήμου Κορδελίου-Ευόσμου χρονολογείται ήδη από τις αρχές του 17ου αιώνα. Ο οικισμός αυτός, γνωστός με το όνομα Χαρμάνκιοϊ (τουρκ. Harman köy: χωριό με αλώνια, αλωνότοπος), ομώνυμος του εκτενούς οθωμανικού τσιφλικιού, βρισκόταν δίπλα στον οδικό άξονα που οδηγούσε προς τον κάμπο της Θεσσαλονίκης-Βιτωλίων (Μοναστηρίου). Κατοικούνταν αρχικά από λίγες οικογένειες γηγενών (32 οικίες στα τέλη του

νόσ - έμβλημα μέχρι πρόσφατα του πρώην Δήμου Ευόσμου- αποτελεί, βάσει ειδικής μελέτης της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, σπουδαίο ιστορικό μνημείο όχι μόνο του Ευόσμου, αλλά και της ευρύτερης περιοχής της δυτικής Θεσσαλονίκης.

Όπως εξηγεί η προϊστάμενη του τμήματος Αστικής Ανάπτυξης του δήμου Παύλου Μελά και υπ.Δρ. του ΑΠΘ, Παρασκευή Κούρτη, η περιοχή της δυτικής Θεσσαλονίκης άλλαξε ριζικά με την έλευση του πρώτου κύματος των προσφύγων το 1914. «Γι' αυτό άλλωστε επιλέξαμε αυτή τη χρονιά ως αφηγηρία. Έτσι, φέτος συμπληρώνονται εκατό χρόνια από την έλευση των πρώτων προσφύγων. Ακολούθησαν τα υπόλοιπα κύματα των προσφύγων, οι εργάτες που ήρθαν από την επαρχία και έμειναν δυτικά όπου υπήρχαν δουλειές. Μετά ήρθαν οι πρόσφυγες από την τέως ΕΣΣΔ και ακολούθησε η μετακίνηση πολλών νέων -κυρίως- ανθρώπων από το κέντρο της Θεσσαλονίκης προς τα δυτικά, αναζητώντας καλύτερη ποιότητα ζωής», είπε η κ. Κούρτη, η οποία ήταν η «ψυχή» των τριήμερων εκδηλώσεων. Άλλωστε, με δική της έρευνας και προσωπικό κόπο ήρθαν στη δημοσιότητα οι τόσο

Άποψη του Ευόσμου το 1957. Από το αρχείο του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης. Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Ελληνικός Βορράς* στις 26/3/1957